

2025 Vətəndaşın Büdcə BƏLƏDÇİSİ

2025-Cİ İL - KONSTITUSİYA VƏ SUVERENLİK İLİ

İLHAM
ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ RƏHBƏRİ

“Bu gün Azərbaycan Respublikası xalqımızın milli maraqlarını rəhbər tutaraq, yeni reallıqlar şəraitində müstəqil siyasətini daha cəsarətlə, prinsipiallıqla davam etdirir, Konstitusiyanın tələblərinə və öz suveren hüquqlarına əsaslanaraq, qarşıda duran strateji hədəflərə doğru inamla irəliləyir.”

VƏTƏNDAŞIN BÜDCƏ BƏLƏDÇİSİ

2025

MÜNDƏRİCAT

Hər vətəndaşın büdcəsi	3
Ölkəmizin büdcə sistemi	4
Büdcə nə vaxt və necə tərtib olunur?	5
Dövlət büdcəsinin strukturu	6
Büdcənin gəlirləri necə formalaşır?	6
Büdcə gəlirlərinin formalaşma mənbələri	7
Büdcə xərcləri	8
Funksional bölgü	8
İqtisadi bölgü	9
İnzibati bölgü	10
Büdcənin gəlir və xərcləri arasındakı fərq	11
Yola saldıığımız ilə qısa baxış...	12
2025-ci ilin makroiqtisadi proqnozları nə vəd edir?	14
Dövlət büdcəsi üçün çağırışlar...	16
2025-ci ilin icmal büdcəsi	17
2025-ci il üçün büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri	19
2025-ci ilin büdcəsi nəvəd edir?	21
2025-ci ilin dövlət büdcəsi	23
Dövlət büdcəsinin gəlirləri	23
Büdcə gəlirlərinin strukturu	24
Dövlət büdcəsinin xərcləri	28
Büdcə xərclərinin iqtisadi təsnifat üzrə bölgüsü	29
Sosialyönlü xərclər	30
Təhsil xərcləri	31
Təhsil xərclərinin tərkibində tədbir və proqramların maliyyələşməsi	32
Elm xərcləri	35
Səhiyyə xərcləri	36
Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri	39
Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi...	42
Müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti...	45
Kənd təsərrüfatı xərcləri	46
Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri	48
Ətraf mühitin mühafizəsi	49
İqtisadi fəaliyyət	50
Əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər	52
Məqsədli büdcə fondları	53
Beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və digər xərclər	55
Əsaslı xərclərin istiqamətləri	56
Dövlət büdcəsinin yerli gəlir və xərcləri	58
Dövlət büdcəsinin kəsiri	59
Dövlət borcu	60
Yaşıl büdcə	63

HƏR VƏTƏNDAŞIN BÜDCƏSİ

Əziz vətəndaş!

“Vətəndaşın büdcə bələdçisi” nəşri ilə növbəti dəfə görüşünüze gəlmişik. Əvvəlki illərdə olduğu kimi bu dəfə də çalışmışıq dövlət büdcəsi barədə sizə ətraflı məlumat verək. O büdcə ki, böyük Azərbaycan ailəsinin gəlir və xərclərini özündə birləşdirir. Dövlət büdcəsi övladlarımızın yüksək səviyyəli təhsilində, əhəlinin keyfiyyətli tibbi xidmətlərə çıxışında, pensiyaçıların və əlillərin zəruri sosial təminatında əsas qarant rolunu oynayır. Bu büdcə ölkənin hərbi qüdrətinin güclənməsinin, təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin, fəvqəladə halların vaxtında aradan qaldırılmasının zəmanətçisidir. Çünki dövlət büdcəsi olmasa, müəllimlərin, həkimlərin, hərbiçilərin, məmurların, polislərin maaşlarını, pensiyaçıların, əlil şəxslərin və tələblərin təqaüdlərini, imkansızların sosial yardımlarını ödəmək mümkünsüz olar. Dövlət büdcəsi olmasa, kənd təsərrüfatında çalışan fermerlərimiz subsidiyalar və texnikalar, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri güzəştli kreditlər əldə edə bilməzlər. Ən nəhayət dövlət büdcəsi bizə imkan verir ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə irihəcmli infrastruktur layihələri həyata keçirək, 30 illik işğaldan sonra azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionunu yenidən dirçəldək. Dövlət büdcəsi, həmçinin bizə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) kimi mötəbər tədbirə ev sahibliyi etmək imkanı verir.

Dövlət büdcəsi də ailə büdcəsi kimidir. Ailədə olduğu kimi dövlət də hər il büdcə planlaşdırması həyata keçirir, proqnozlar əsasında öz gəlir mənbələrini və xərc istiqamətlərini müəyyənləşdirir, zərurət olduqda borc alır. Bununla da ölkənin və vətəndaşların həyatı vacib olan bütün ehtiyac və tələbatlarını dayanıqlı şəkildə təmin edən xəzinə formalaşdırır.

Hər ilin sonunda dərc etdiyimiz, əsasən cədvəl və rəqəmlərdən ibarət olan Büdcə zərfi sənədləri ancaq mütəxəssislər üçün başadüşülən və anlaşılındır. Sadə vətəndaşlar üçün bu rəqəmlər yorucu və cansığıcı olur. Bütün bunları nəzərə alaraq dövlət büdcəsində əks olunan zəruri informasiyaları sadə və yığcam formada, daha aydın üslubda vətəndaşlara çatdırmaq, onlara bələdçilik etmək üçün “Vətəndaşın büdcə bələdçisi” kitabı nəşr olunur. Hər il oxucuların ixtiyarına verilən bu nəşrin növbəti buraxılışında 2025-ci ilin büdcə zərfinə daxil olan dolğun informasiyalar əks etdirilib. Hər bir vətəndaş Maliyyə Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinə daxil olaraq büdcə barədə məlumatlardan xəbərdar ola bilər.

Bu ilin büdcə portfelində başlıca əsas xərc prioriteti kimi müdafiə və təhlükəsizlik tədbirləri yer alır. Xərclərin demək olar ki, 20 faizi həmin sahəyə yönəldiləcək.

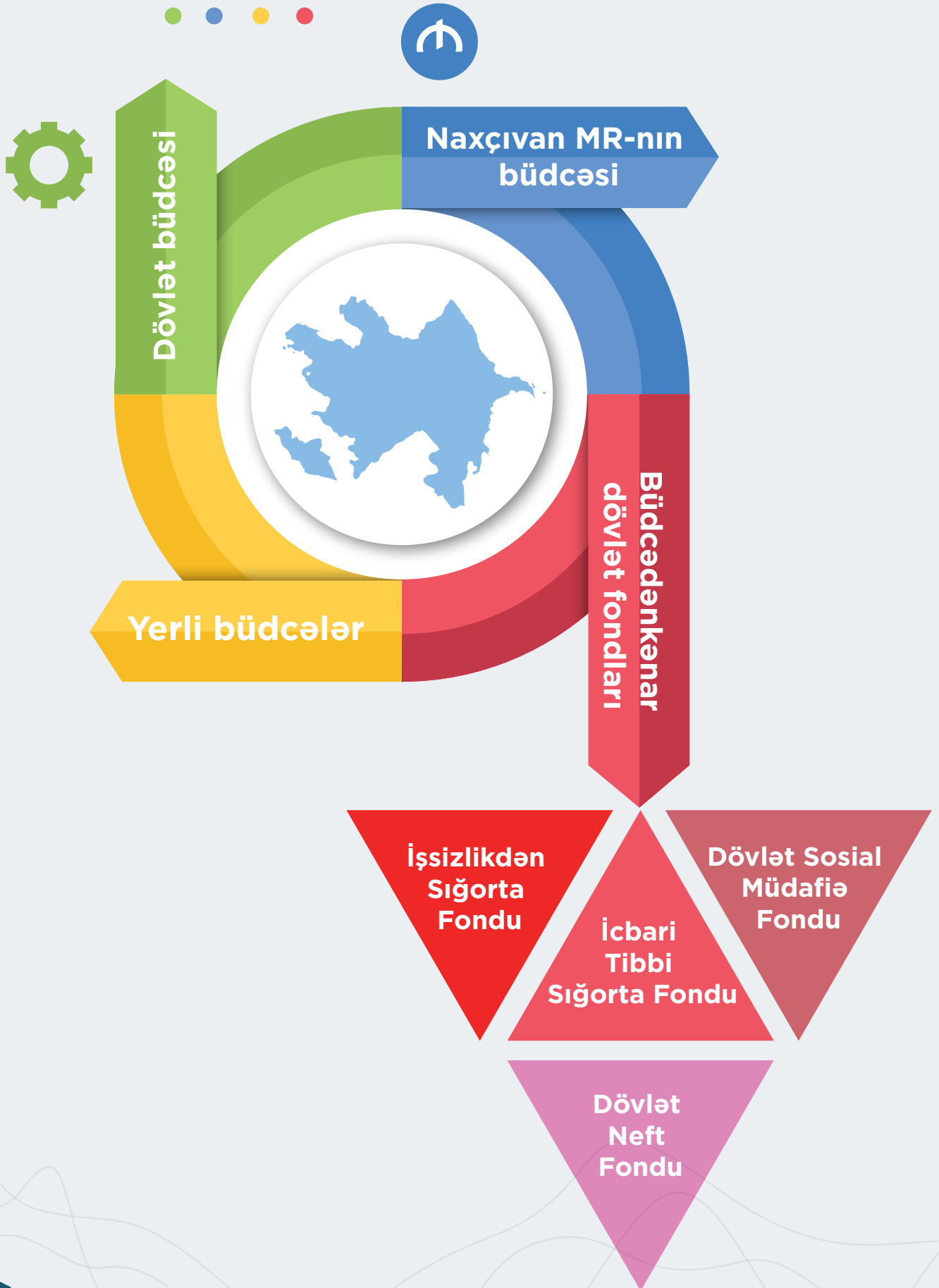
Büdcə xərclərində ikinci ümdə vəzifə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin maliyyələşdirilməsidir. Həmin tədbirləri maliyyələşdirmək üçün xərclərin təxminən 10 faizi həcmində vəsait nəzərdə tutulub ki, bunun sayəsində azad olunmuş ərazilərdə müasir infrastrukturların yaradılması, şəhər və kəndlərin, yaşayış evlərinin tikintisi ilə bağlı aparılan fasiləsiz işlər daha da genişlənəcək.

İnanırıq ki, oxucular 2025-ci ilin büdcəsində onlara lazım olan məlumatları “Vətəndaşın büdcə bələdçisi”ndə tapmaqla, ümumilikdə büdcə sənədi haqqında yetərli təsəvvürə malik olacaqlar.

Maliyyə Nazirliyi

ÖLKƏMİZİN BÜDCƏ SİSTEMİ

BÜDCƏ NECƏ VƏ NƏ VAXT TƏRTİB OLUNUR?

Yanvar

Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə növbəti il və sonrakı üç il üçün dövlət büdcəsinin layihəsinin tərtibi prosesinə başlanılır. (Bu prosesdə aidiyyəti orqanlara - Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi, Dövlət Statistika Komitəsi, rayon və şəhər icra hakimiyyəti və digər dövlət orqanlarına müvafiq tapşırıqlar verilir.)

Sentyabr

Dəqiqləşdirilmiş göstəricilər dövlət büdcəsindən maliyyələşən və maliyyə yardımı alan təşkilatlarla razılaşdırılır və müvafiq qaydada rəsmiləşdirilir. Maliyyə Nazirliyi dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihəsini və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəricilərini Nazirlər Kabinetinə və Hesablama Palatasına təqdim edir. Nazirlər Kabineti büdcə sənədlərini Prezidentə təqdim edir.

Aprel

İqtisadiyyat Nazirliyi ölkənin ortamüddətli iqtisadi və sosial inkişaf proqnozlarını hazırlayır. Maliyyə Nazirliyi dövlət və icmal büdcələrin ilkin ortamüddətli proqnozunu tərtib edir. Hazırlanmış sənədlər Maliyyə və İqtisadiyyat nazirlikləri tərəfindən Nazirlər Kabinetinə təqdim edilir.

Oktyabr

Büdcə layihəsi oktyabr ayının 15-dən gec olmayaraq Prezident tərəfindən Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim edilir.

May

Maliyyə Nazirliyi büdcə layihəsini və sonrakı üç il üçün icmal büdcə göstəricilərinin tərtibinə dair təlimat məktubunu may ayının 1-nə kimi büdcənin tərtibi prosesində iştirak edən təşkilatlara göndərir.

Noyabr-Dekabr

Dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihələri parlamentin komitələrində və plenar iclaslarda müzakirə edilərək qəbul olunur.

İyun-İyul

İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən həmin ilin altı ayının faktiki nəticələri nəzərə alınmaqla növbəti il üzrə və ortamüddətli makroiqtisadi göstəricilər, habelə sosial, iqtisadi və investisiya proqramları dəqiqləşdirilir. Maliyyə Nazirliyi isə dəqiqləşdirilmiş proqnoz və hazırlanmış proqramlara əsasən dövlət büdcəsinin layihəsində gəlirləri və xərcləri yenidən hesablayır. Dövlət büdcəsinin gəlirlərini təmin edən orqanlar, büdcədən maliyyələşən və maliyyə yardımı alan təşkilatlar təlimat məktubuna uyğun olaraq hazırlanmış büdcə layihəsini Maliyyə Nazirliyinə təqdim edirlər.

Dekabr

Büdcə layihəsi haqqında qanun dövlət başçısı tərəfindən imzalanaraq qüvvəyə minir.

DÖVLƏT BÜDCƏSİNİN STRUKTURU

Azərbaycanda büdcə prosesi ölkə Konstitusiyası, "Büdcə sistemi haqqında" Qanun, "Vergi Məcəlləsi", "Gömrük məəcəlləsi", "Dövlət büdcəsinin tərtibi və icrası qaydaları", "Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin, o cümlədən dövlət büdcəsinin qeyri-neft gəlirlərinin və dövlət büdcəsinin neft gəlirlərinin proqnozlaşdırılması Qaydası", "Ortamüddətli xərclər çərçivəsinin hazırlanması Qaydası" və digər normativ-hüquqi aktlar vasitəsilə tənzimlənir və həmin sənədlərə uyğun olaraq həyata keçirilir.

GƏLİRLƏR

Büdcənin gəlirləri necə formalaşır?

Dövlət öz gəlirlərini və xərclərini tarazlaşdırmaq yolu ilə büdcəsini formalaşdırır. Əgər gəlirlər qarşıya qoyulmuş məsələlərin maliyyə təminatına imkan verirsə, onu təsdiq edir. Yox, əgər xərclər gəlirləri üstələyirsə, onda bir sıra xərcləri ixtisar etməyə, hətta xərclərin müəyyən hissəsini növbəti illərə keçirməyə, bu da bəs etmədikdə xərclərin gəlirlə örtülməyən hissəsinin, yeni kəsinin bağlanması üçün maliyyəşdirmə mənbələri axtarmağa məcbur olur.

Büdcə gəlirlərinin formalaşma mənbələri

Dövlət büdcəsinin gəlirləri bir neçə mənbələrdən formalaşır. Bura vergilər, rüsumlar və sair gəlirlər aiddir.

VERGİLƏR

Fiziki şəxslərin gəlir vergisi, hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi, əlavə dəyər vergisi, torpaq və əmlak vergiləri, aksiz vergisi, mədən vergisi və yol vergisi daxildir.

RÜSUMLAR

Gömrük və dövlət rüsumları daxildir.

SAİR GƏLİRLƏR

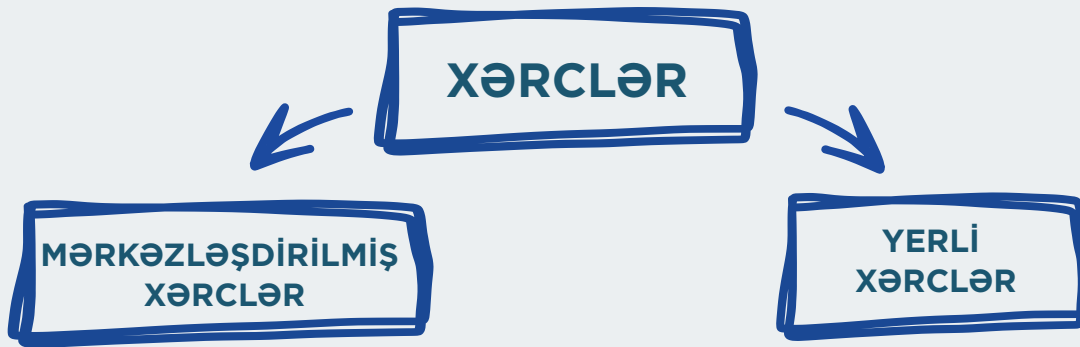
Dövlət mülkiyyətində olan əmlakın icarəyə verilməsindən, büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən, səhmlərində dövlət payı olan müəssisələrdən alınan dividendlər, cərimələr, büdcədən verilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar aiddir.

BÜDCƏLƏR ARASI TRANSFERTLƏR

Dövlət büdcəsindən Naxçıvan MR-nın büdcəsinə, yerli büdcələrə, büdcədən kənar dövlət fondlarına, məqsədli büdcə fondlarına, büdcədən kənar dövlət fondlarından və məqsədli büdcə fondlarından dövlət büdcəsinə, Naxçıvan MR-nın büdcəsinə və yerli büdcələrə əvəzsiz verilən maliyyə vəsaitidir.

BÜDCƏ XƏRCLƏRİ

Büdcə xərcləri məqsədindən asılı olaraq funksional, iqtisadi və inzibati prinsiplər əsasında qruplaşdırılır. Bu qruplaşma **büdcə təsnifatı** adlanır. Məsələn funksional təsnifat üzrə büdcə xərcləri aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

FUNKSIONAL BÖLGÜ

BÜDCƏ XƏRCLƏRİ

BÜDCƏ XƏRCLƏRİ İNİZİBATİ BÖLGÜ

Qanunvericilik
orqanları 01

Yuxarı icra haki-
miyyət orqanları 02

Nazirliklər 03

Xaricdəki diplomatik
nümayəndəliklər və konsulluqlar 04

Dövlət komitələri 05

Digər hüquqi şəxslər 06

Xidmətlər 07

Fondlar 08

Səhmdar
Cəmiyyətlər 09

10 Məhkəmə və
hüquq mühafizə orqanları

11 Nəqliyyat
təşkilatları

12 İdarələr

13 Komissiyalar

14 Agentliklər

15 Mərkəz və şuralar

16 Palatalar

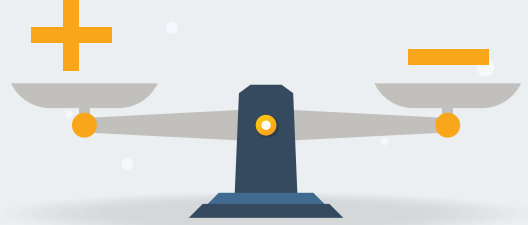
17 Elm və ali təhsil
müəssisələri

18 İctimai təşkilatlar,
istehsalat birlikləri

BÜDCƏNİN GƏLİR VƏ XƏRCLƏRİ ARASINDAKI FƏRQ

BALANSLI BÜDCƏ

Büdcənin gəlirlərinin onun xərcləri ilə eyni olması **balanslaşdırılmış büdcə** adlanır.

BÜDCƏ ARTIQLIĞI (PROFİSİT)

Büdcənin gəlirlərinin onun xərclərini üstələməsi büdcə artıqlığı və ya büdcə profisiti adlanır.

BÜDCƏ KƏSİRİ (DEFİSİT)

Büdcənin gəlirlərinin onun xərclərindən az olması büdcə kəsiri və ya büdcə defisiti adlanır.

YOLA SALDIĞIMIZ İLƏ QISA BAXIŞ...

2024-cü il Azərbaycan dövləti və xalqı üçün çox əlamətdar və uğurlu il kimi yadda qaldı. Öz ərazi bütövlüyünü və bütün əraziləri üzərində dövlət suverenliyini tam bərqərar etmiş Azərbaycanın müstəqillik dövründə ilk dəfə bütün ərazilərində ümumxalq seçkilər - prezident və parlament seçkiləri keçirildi. Fevral ayında xalqımız 20 il ərzində ölkəmizi misilsiz iqtisadi yüksəlişə və ümdə hədəflərə çatdırmış, ən müqəddəs arzumuz olan Qarabağı 30 illik işğaldan azad etmiş cənab İlham Əliyevə növbəti dəfə ehtiram və etimad göstərərək yenidən ali dövlət kürsüsünə seçdi. Sentyabr ayında isə ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında digər mühüm hadisə olan VII çağırış Milli Məclisə seçkilər keçirildi.

Ötən il Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) layiqli ev sahibliyi etməklə təşəbbüskar və nümunəvi təşkilatçılıq modelini ortaya qoyan dövlət kimi nüfuz və etimadını möhkəmləndirdi. 80-dən çox ölkənin dövlət və hökumət başçılarının qatıldığı tədbirdə iqlim dəyişikliklərinin yaratdığı problemlər və onların qarşısının alınması üçün birgə təşəbbüs mexanizmləri müzakirə edildi.

Azərbaycan iqtisadiyyatı 2024-cü ildə daha da böyüdü, yanvar-iyun ayları ərzində formalaşmış güclü fiskal-maliyyə yığımları dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin artırılması üçün əlverişli zəmin yaratdı. Elə bu səbəbdən də 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinə dəyişiklik edildi. Dəyişiklik nəticəsində büdcənin gəlirləri 6,5% artırılaraq **36 milyard 388 milyon manata**, xərcləri isə 8,1% artırılaraq **39 milyard 742,3 milyon manata** çatdırıldı.

Büdcə xərcləri, ilk növbədə əsas milli hədəfimiz olan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda həyata keçirilən tikinti, bərpa və yenidənqurma işlərinin daha da sürətləndirilməsinə yönəldildi. Bu maliyyə təminatı sayəsində 2024-cü ildə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bir sıra mühüm infrastruktur, yol-nəqliyyat qovşaqları, yaşayış binaları istifadəyə verildi. Böyük Qayıdışın növbəti addımı kimi 32 illik Vətən həsrətindən sonra Azərbaycanın və İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı olan Şuşaya doğma sakinlərin geridönüşü baş verdi, Xocalı, Cəbrayıl, Xankəndi və digər ərazilərə ləyaqətli və əbədi dönüş gerçəkləşdi. Qarabağ Universitetinin öz qapılarını azərbaycanlı tələbələrə açması ilə təhsilimizdə yeni qürurverici mərhələ başladı.

Ümumilikdə, azad olunmuş ərazilərdə böyük quruculuq işləri çərçivəsində 2021-2024-cü illər ərzində dövlət büdcəsindən **17 milyard manat**dan çox maliyyə təminatı yaradılıb.

Ölkənin ərazi bütövlüyü təmin edildikdən sonra bölgədə yaranmış yeni reallıqlar, həmçinin Ermənistanın silahlandırılması nəzərə alınaraq Silahlı Qüvvələrimizin döyüş hazırlığı və maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi, müdafiə qabiliyyətinin daha da gücləndirilməsi ötən il ən ümdə xərc prioriteti kimi diqqətdə saxlanıldı. Dövlət büdcəsində edilmiş dəyişikliklər nəticəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri **705 milyon manat**dan çox artırıldı.

Ümumilikdə, 2024-cü il sürətli iqtisadi inkişaf ili kimi xarakterizə oluna bilər. Yanvar-sentyabr aylarında ölkədə **92,8 milyard** və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,7 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunub ki, əlavə dəyərin 7,1 faizi qeyri-neft-qaz sektorunda yaradılıb. Bu dövrdə ölkəmizin güclü təhlükəsizlik yastığı olan strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi **72 milyard dolları** ötüb, xarici borcumuz əhəmiyyətli dərəcədə azaldılaraq **5 milyard dollara** bərabər olub.

2024-cü ilin doqquz ayında dövlət büdcəsinə proqnozlaşdırılardan 0,2 faiz çox vəsait daxil olub. Büdcənin gəlirləri **53,4 milyon manat** artaraq **27 milyard 737 milyon manata** çatıb. Büdcə xərclərində isə proqnoz **42,2 milyon manat** çox icra edilib və nəticədə xərclərin həcmi **25 milyard 174 milyon manat** olub. Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına bütün xərc sifarişləri tam və vaxtında təmin edilməklə **2 milyard 563 milyon manat** məbləğində profisit yaranıb.

Bütün bu müsbət makroiqtisadi göstəricilər Azərbaycanın 2024-cü ili uğurlu və əlamətdar dövr kimi başa vurduğunu təsdiqləyir.

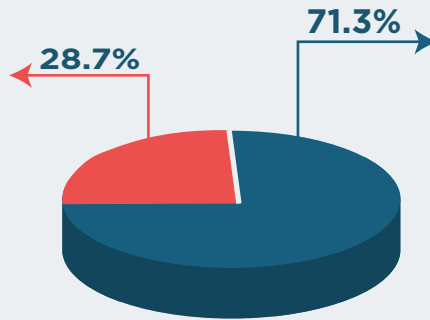
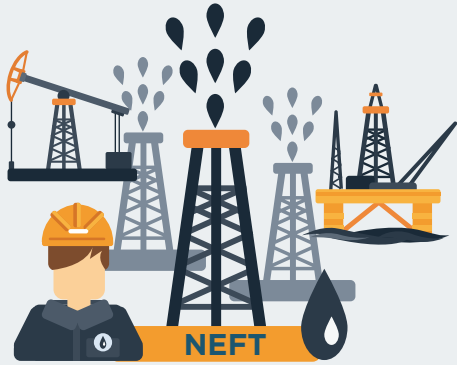

2025-Cİ İLİN MAKROİQTİSADI PROQNOZLARI NƏ VƏD EDİR?

2025-ci ildə ölkədə ÜDM real ifadədə 3,5 faiz artaraq **129,2 milyard manat**, o cümlədən qeyri-neft-qaz ÜDM real ifadədə 4,9 faiz artaraq **92,2 milyard manat** təşkil edəcək. Bu il ÜDM-in tərkibində qeyri-neft-qaz sektorunun payının 71,3 faizə çatacağı gözlənilir. Proqnozlara əsasən, 2025-ci ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM real ifadədə 0,5 faiz artacaq.

Dövlət büdcəsində "Azərilayt" markalı xam neftin və təbii qazın qiyməti proqnozlara müvafiq olaraq 1 barrel üçün 70 ABŞ dolları və 1 min kubmetr üçün 242 ABŞ dolları qəbul edilməklə hesablanıb.

■ Neft sektorunun payı

■ Qeyri-neft sektorunun payı

2026-2028-ci illər üzrə xam neftin bir barelinin qiyməti 65 ABŞ dolları, təbii qazın min kubmetri-nin qiyməti isə 236 ABŞ dolları olacağı proqnozlaşdırılır. Ortamüddətli dövrün sonuna ÜDM **150,8 milyard manat**adək yüksələcək, onun qeyri-neft-qaz sektoruna aid hissəsinin xüsusi çəkisi isə 77,8 faizədək artacaq.

İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən baza ssenaridə orta illik inflyasiya göstəricisi 2025-ci ildə 4,6 faiz, 2026-2028-ci illərdə isə illik orta hesabla 3,9 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırılıb. Makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədilə milli valyutanın mübadilə məzənnəsinin sabitliyi - manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsinin **1,7 manat** səviyyəsində qalması dəstəklənəcək.

İqtisadi aktivliyin yüksəlməsi ilə əlaqədar əhalinin gəlirlərinin real artım tempi bu il 3,5 faiz, 2026-2028-ci illərdə isə orta illik 3,6 faiz proqnozlaşdırılır. Gəlirlərin artımına uyğun olaraq əhalinin xərclərinin real artım tempi növbəti ildə 3,4 faiz, 2026-2028-ci illərdə isə orta illik 3,6 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırılır.

2026-2028-ci illərdə orta illik 3 faiz real artımın olacağı, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektoru üzrə əsas kapitala investisiyaların 2026-2028-ci illərdə orta illik 3,7 faiz artacağı proqnozlaşdırılır.

“Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda ölkə iqtisadiyyatının inkişaf perspektivlərinin reallaşdırılması, işğaldan azad olunmuş ərazilərin ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiyası və inkişafı ilə bağlı nəzərdə tutulan tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında infrastrukturaların yenidən qurulması, abadlıq-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi nəticəsində bölgənin Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası iqtisadiyyatın bir çox sektorlarının inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacaqdır. Həmçinin, həmin ərazilərdə uzun illər sonra kommunikasiya xətlərinin açılması iqtisadi cəhətdən müsbət tendensiyalara rəvac verməklə yanaşı, regionda sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar olmasına xidmət edəcək.

DÖVLƏT BÜDCƏSİ ÜÇÜN ÇAĞIRIŞLAR

2025-ci və sonrakı üç ili əhatə edən ortamüddətli dövr üzrə büdcə siyasətinin məqsəd, istiqamət və hədəfləri bir sıra çağırışlar nəzərə alınmaqla müəyyən edilib. 2021-2023-cü illər üzrə hazırlanmış büdcə çərçivəsi sənədlərində əks olunan çağırışların əksəriyyəti 2025-2028-ci illərdə öz aktuallığını saxlayıb.

2025-2028-ci illər üçün aktual olan çağırışlar

XÜSUSƏN AKTUALDIR

Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər və 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası

XÜSUSƏN AKTUALDIR

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının bərpası, ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiyası və ərazilərə Böyük Qayıdışın təmin edilməsi

XÜSUSƏN AKTUALDIR

Regional və qlobal geosiyasi gərginlik

XÜSUSƏN AKTUALDIR

Ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi

AKTUALDIR

Neft gəlirlərinin azalması

AKTUALDIR

Qeyri-neft sektorundan əldə olunan gəlirlərin ümumi büdcə gəlirlərində payının artırılması

QİSMƏN AKTUALDIR

Qlobal miqyasda tənəzzül və böhran meyilləri

QİSMƏN AKTUALDIR

Əsas ticarət tərəfdaşı olan ölkələrdə milli valyutaların dəyersizləşməsi

QİSMƏN AKTUALDIR

İnflyasiya təzyiqləri və ərzaq böhranı

QİSMƏN AKTUALDIR

Pensiya sisteminin dayanıqlığı

AKTUALDIR

Xərclərin artımının iqtisadi artım göstəriciləri və dayanıqlı gəlir mənbələri ilə uzlaşdırılması

AKTUALLIĞINI İTİRİB

COVID-19 pandemiyası

2025-Cİ İLİN İCMAL BÜDCƏSİ

İCMAL BÜDCƏ

“Büdcə sistemi haqqında” Qanuna əsasən, dövlət büdcəsinin, Naxçıvan MR-nın büdcəsinin və büdcədən kənar dövlət fondlarının gəlir və xərclərini funksional və iqtisadi təsnifata uyğun paraqraflar səviyyəsində əks etdirir.

GƏLİRLƏR

43 milyard 950,5 milyon manat

Bu, 2024-cü illə müqayisədə 435,5 milyon manat və ya 1 faiz çoxdur

XƏRCLƏR

47 milyard 629,4 milyon manat

Bu, 2024-cü illə müqayisədə 2 milyard 2,6 milyon manat və ya 4,4 faiz çoxdur.

KƏSİR

3 milyard 678,9 milyon manat

Bu, 2024-cü illə müqayisədə 1 milyard 567,1 milyon manat və ya 74,2 faiz çoxdur.

İcmal büdcənin tərkib hissələri

DÖVLƏT BÜDCƏSİ

Dövlət büdcəsinin 2025-ci il üçün gəlirləri **38 milyard 356 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **1 milyard 968 milyon manat** və ya 5,4 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsinin 2025-ci il üçün xərcləri **41 milyard 407,6 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **1 milyard 665,3 milyon manat** və ya 4,2 faiz çoxdur.

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ BÜDCƏSİ

Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2025-ci il üçün büdcəsinin gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **505,2 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə 34,1 milyon manat və ya 6,3 faiz azdır.

DÖVLƏT NEFT FONDU

Dövlət Neft Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin gəlirləri **14 milyard 452,5 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **343,3 milyon manat** və ya 2,4 faiz çoxdur.

Dövlət Neft Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin xərcləri **14 milyard 596,5 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **1 milyard 729,8 manat** və ya 13,4 faiz çoxdur.

İŞSİZLİKDƏN SİĞORTA FONDU

İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin gəlirləri **206,4 milyon manat** nəzərdə tutulur.

Bu, 2024-cü illə müqayisədə 31,6 milyon manat və ya 15,3 faiz azdır.

İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin xərcləri **260,7 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **22,7 milyon manat** və ya 9,5 faiz çoxdur.

İCBARİ TİBBİ SİĞORTA FONDU

İcbari Tibbi Sığorta Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin gəlirləri **2 milyard 571,7 milyon manat** nəzərdə tutulur.

Bu, 2024-cü illə müqayisədə **278,6 milyon manat** və ya 9,8 faiz azdır.

İcbari Tibbi Sığorta Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin xərcləri **2 milyard 941,7 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **91,4 milyon manat** və ya 3,2 faiz çoxdur.

DÖVLƏT SOSIAL MÜDAFİƏ FONDU

Dövlət Sosial Müdafiəsi Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin gəlirləri **7 milyard 617,4 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **667,5 milyon manat** və ya 9,6 faiz çoxdur.

Dövlət Sosial Müdafiəsi Fondunun 2025-ci il üçün büdcəsinin xərcləri **7 milyard 676,4 milyon manat** nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **726,5 milyon manat** və ya 10,5 faiz çoxdur.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün ayrılan vəsait **1 milyard 600 milyon manat** təşkil edəcək.

2025-Cİ İL ÜÇÜN BÜDCƏ-VERGİ SİYASƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

2025-ci ildə gəlirlər sahəsində həyata keçiriləcək tədbirlərin əsas istiqamətləri ölkənin iqtisadi inkişafını sürətləndirmək, rəqabət qabiliyyətini gücləndirmək, investisiya mühitini daha cəlbedici etməkdir. Bu tədbirlər çərçivəsində vergi yükünün optimallaşdırılması, sahibkarlığın dəstəklənməsi və strateji sahələrə investisiyaların təşviqi, vergi və gömrük inzibatçılığı mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrinin dövriyyəsinin artırılması planlaşdırılır.

Qeyd edilən sahələrdə həyata keçiriləcək əsas prioritet istiqamətlər aşağıdakılardır:

I. Investisiya mühitinin və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması:

- ★ uzunmüddətli investisiya mühitinin formalaşdırılması və dövlət-özəl tərəfdaşlığının dəstəklənməsi, investorların strateji sahələrə yatırımının stimullaşdırılması məqsədilə **dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində vergi təşviqlərinin verilməsi**;
- ★ 2019-cu ildən neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən vergi ödəyicilərində işləyən fiziki şəxslərin maddə 109-ya əsasən aylıq gəlirlərinə münasibətdə tətbiq olunan güzəştli dövr növbəti ilin sonunda tamam olduğu üçün bu sahədə **vergi yükünün optimallaşdırılması məqsədilə təkliflərin hazırlanması**;
- ★ real sahibkarlıqla məşğul olan şəxslərin fəaliyyətinin dəstəklənməsi, eləcə də azgəlirli vergi ödəyicilərinin vergi yükünün optimallaşdırılması məqsədilə bəzi **xidmət sahələri üzrə mikro sahibkarların gəlirlərinə 75 faiz vergi güzəştinin** tətbiq edilməsi;
- ★ yerli avtomobil sənayesinin canlanması və iqtisadiyyata əlavə investisiyaların cəlb olunması məqsədilə ölkədə istehsal olunan **minik avtomobillərinin və avtobusların satışı və bu sahə üçün ehtiyat hissələrinin idxalı üzrə güzəştlərin müəyyən edilməsi**;
- ★ tibb turizminin inkişafı və ölkəyə valyuta cəlb olunmasının stimullaşdırılması məqsədilə **əcnəbi şəxslərə göstərilən tibbi xidmətlərə "ƏDV tax-free rejimi"nin tətbiqi**;

- ★ **idxal olunan xammal və materialların** struktur təhlili və gömrük rüsumlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması;
- ★ əhalinin **teatra, kinoya, muzeyə və simfonik orkestrin konsertlərinə** marağının artırılması və bu sahədə vergi yükünün azaldılması məqsədilə güzəştlərin tətbiqi.

II. Vergi və gömrük inzibatçılığı mexanizminin təkmilləşdirilməsi:

- ★ iqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə **təmir və amortizasiya xərclərinin uçotunun** aparılması mexanizminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması;
- ★ inzibati xərclərin azaldılması məqsədilə fərdi qaydada (muzdlu işçi cəlb etmədən) sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərə vergi və digər icbari ödənişlərlə bağlı **sabit qəbzın xidmət mərkəzinə müraciət edilmədən elektron qaydada təqdim edilməsi**;
- ★ fiziki şəxslərə tətbiq olunan **əmlak vergisinin ödənilmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi** ilə bağlı təkliflərin hazırlanması;
- ★ vergi və gömrük sahəsində **güzəşt və azadolma üzrə meyarların** müəyyən edilməsi;
- ★ beynəlxalq təcrübə və Ümumdünya Gömrük Təşkilatının tövsiyələri nəzərə alınmaqla, **gömrük qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi** istiqamətində təkliflərin hazırlanması.

III. Dövlət rüsumlarının idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi:

- ★ “Dövlət rüsumlarının elektron idarəedilməsi (e-rüsum)” informasiya sisteminin yaradılması yolu ilə dövlət büdcəsinə dövlət rüsumu üzrə daxilolmaların izlənilməsi, bu sahədə proqnozlaşdırmanın operativliyinin, səmərəliliyinin və keyfiyyətinin artırılması, artıq ödənilmiş və ya düzgün tutulmamış dövlət rüsumunun qaytarılmasında vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsi, dövlət rüsumu üzrə dövlət büdcəsinə hesablanmış vəsaitlərin təyinatı üzrə köçürülməsinə nəzarətin təkmilləşdirilməsi və bu sahədə uçotun təşkilində rəqəmsallaşmanın təmin edilməsi.

2025-Cİ İLİN DÖVLƏT BÜDCƏSİ NƏ VƏD EDİR?

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamı ilə 2025-ci il yanvarın 1-dən minimum aylıq əmək haqqı təqribən 16 faiz artırılaraq **400 manat**, əmək pensiyalarının minimum həddi 14,3 faiz artırılaraq **320 manat** məbləğində müəyyənləşdirilib. Eyni zamanda sosial müavinətlərin və təqaüdlərin məbləğlərinin artırılması nəzərdə tutulub. 2025-ci ilin dövlət büdcəsində qeyd olunan məqsədlər üçün müvafiq məbləğdə vəsait proqnozlaşdırılıb.

Əhalinin sosial cəhətdən həssas qruplarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və sosial təminat xərcləri üçün dövlət büdcəsindən **4 milyard 751,7 milyon manat** vəsait ayrılacaq.

Ünvanlı dövlət sosial yardım üçün **457 milyon manat**, keçmiş məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsi üçün **311 milyon manat** vəsait ayrılacaq.

Valideynini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş, ölkənin suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olmuş, əlil olmuş şəxslərin və keçmiş məcburi köçkünlərin övladları olan tələbələrin, müharibə veteranlarının (21,4 min tələbə) ali təhsil xərclərinin dövlət hesabına ödənilməsi üçün dövlət büdcəsindən **41 milyon manat** vəsait ayrılacaq.

Növbəti tədris ili üçün dövlət sifarişi və dövlət hesabına kadr hazırlığı üzrə təhsilənlərin sayının təqribən 9 min 406 nəfər artırılaraq 149 min 215 nəfərə, təqaüd alan tələbələrin sayı isə 8 min 934 nəfər artırılaraq 120 min 384 nəfərə çatdırılacaq.

Müvafiq tədris illərində 5 yaşlı 88 min nəfər uşağın məktəbəhazırlıq təhsili ilə əhatə olunması məqsədilə dövlət ümumtəhsil məktəblərində məktəbəhazırlıq qruplarının fəaliyyətinə **38 milyon manat** xərclənəcək.

Xüsusi təhsilə cəlb olunan 12 min 985 nəfərin valideynlərinə uşaqlarını xüsusi təhsil müəssisələrinə, sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb-gətirmək üçün aylıq müavinətin ödənilməsinə **8 milyon manat** ayrılacaq.